

YAZILIM PATENTLERİ SAVAŞI

İ. İzlem GÖZÜKELEŞ

1 - Giriş

Patent savaşları giderek kızışıyor. Yazılım patentleri üzerine olan tartışmanın uzunca bir geçmişi olsa da yazılım endüstrisi bugün bir dönüm noktasında. Savaşın olası sonuçları yalnız AB (Avrupa Birliği)'ye üye ülkelerin yazılım sektörünü değil, dünyanın tamamını etkileyecek. Dolayısıyla ABD (Amerika Birleşik Devletleri), AB bünyesindeki herhangi bir gelişmenin kendisini de doğrudan etkileyeceğinin farkında olduğundan AB üyesi ülkeleri yanlış bir karar vermemeleri yönünde uyarmakta bir an olsun tereddüt etmiyor[1].

Bugün tartışmanın odağında ABD tarzı patentlemenin AB'de de geçerli olup olmayacağı yatıyor. ABD yasalarına göre saf yazılım ve iş metotları patentlenebilirken, AB yasaları buna izin vermiyor. Üstelik söz konusu durum Avrupa Parlamentosu'nca 24 Eylül 2003 tarihinde bir kez daha onaylandı. İlk kez 'bilgisayar kullanılarak gerçekleştirilen buluşların' patente-

nebilirliği kabul edildi, ancak getirilen ek düzenlemelerle ABD tarzı patentlemenin tamamen önüne geçildi. Böylece algoritmalar ve iş metotları (Amazon'un aldığı 'tek tıkla alışveriş' gibi) bir kez daha tamamen patent yasalarının kapsamı dışına çıkarıldı. Ancak bu son değil, patent savaşının yeniden alevlendiği bir başlangıçtı. Patent lobisi, faaliyetlerine hız verirken patent karşıtları da buna sessiz kalmadı.

Başta da belirtildiği gibi, sonuç tüm dünyayı yakından etkileyecek. Gartner [2], bu düzenlemelerin yasallaşması durumunda AB ve ABD arasında ciddi sorunların yaşanabileceğine vurgu yapıyor. Hatta patent yasalarındaki uyumsuzluktan kaynaklı olarak AB'deki kimi e-ticaret sitelerine ABD'den erişim yasadışı hale gelebilir. Ancak yazılım patentlerinin yasallaşması son yıllarda tüm dünyayı sarsan Özgür ve Açık Kaynak Kod devriminin gelişim sürecini de sekteye uğratacak. Bu yüzden, yazılım patentleri, ABD-AB arasındaki uluslararası hukukun

da ötesinde bir anlam taşıyor. Arama motorlarında yapılan ufak bir araştırmada karşımıza yazılım patentlerini inceleyen binlerce web sitesi çıkıyor. Devlet kurumlarının, uluslararası örgütlerin, yazılım ve donanım şirketlerinin yanı sıra sivil toplum örgütleri ve bireyler de patent savaşının tarafları arasında yer alıyor. Daha da ilginç, kapalı kapılar ardında faaliyet gösteren patent lobisine karşılık, programcılar, yazılım patentlerini protesto eden eylemler düzenliyor.

Patent savaşı, kısa vadede sonuçlanacak gibi görünmüyor. Önümüzdeki süreçte taraflar arasındaki mücadeleye bağlı olarak farklı biçimler alacak. Bu yazıda, AB içindeki tartışmalardan yola çıkarak, patent politikalarının oluşum süreci ele alınıyor. Öncelikle, bugün AB içinde gerçekleşen yazılım patentleri tartışmasının tarihsel kökenleri incelenecek ve tartışmada yer alan tarafların temel stratejileri çerçevesinde sürece etkileri değerlendirilecek. Bu doğrultuda, **ikinci bölümde**, yazılım patentlerinin kısa bir tarihçesi sunuluyor.

Üçüncü bölümde ise patent sa-
vaşları iki düzeyde çözümleniyor.
Birinci düzeyde, Avrupa Birliği'nin
üç temel kurumunun (Avrupa Par-
lamentosu, Avrupa Birliği Konseyi
ve Avrupa Komisyonu) yasama sü-
recindeki ilişkisi inceleniyor. İkinci
düzeyde ise yazılım patentlerinin
gerekliliğini savunan ve karşı çı-
kan grupların temel stratejileri
özetleniyor.

Dördüncü ve son bölümde ise
son gelişmeler tartışılmakta.

2- Yazılım Patentlerinin Tarihsel Kökenleri

Avrupa Patent Antlaşması, paten-
ti, mucidin icadı üzerinde sahip
olduğu ayrıcalıklı haklar olarak
tanımlıyor [3]. Söz konusu ayrı-
calıklı haklar hükümet tarafından
ve sınırlı bir zaman dilimi için ve-
riliyor. Hükümet tarafından onay-
lanmış bir patent, mucidin özel
mülkiyeti haline geliyor. Mucit,
ayrıcalıklı hakları sayesinde kendi
izni olmadan başkalarının buluşu-
nu kullanmasını, taklit etmesini
ya da satmasını engelleyebiliyor.
Ancak mucidin bu hakları sadece
bu hakları tanıyan ülkenin sınırları
içinde geçerli. Bundan dolayı ABD
hükümetince tanınmış bir patent,
AB'de geçersiz olabiliyor.

Patentlenebilirlik için temel şart-
lar üzerinde ülkeler arasında bir
konsensüs sağlanmış durumda.
Herhangi bir buluşun patentlene-
bilmesi için gerekli şartlar:

- *Yeni olması*
- *Buluşsal bir aşamaya sahip olması*
- *Endüstride kullanılabilirliğe sahip olması.*

Ancak yazılım patentleri sorunsal-
ının temelinde hangi buluşların
patentlenemeyeceği yatıyor. Örneğin
AB ülkelerinde bir buluş:

- *Keşif*
- *Bilimsel bir teori ya da mate-
matiksel bir metot*

- *Estetik bir yaratım*
- *Bilgisayar programı gibi en-
formasyonun sunumu*

kategorisinde ise patentlenemiyor
[3]. İkinci ve dördüncü maddeler,
yazılımın patentlenebilirliğini en-
gelliyor. ABD'de ikinci ve dördün-
cü maddeler üzerinde herhangi bir
sınırlama yok. Ancak bugün AB'de
yaşanan tartışmanın bir benzeri
geçmişte ABD'de de gerçekleşti.

ABD Patent ve Marka Ofisi (USP-
TO) de yazılımla ilgili buluşların
patentlenmesinde uzunca bir süre
tereddütlü davrandı. Yazılım en-
düstrisinin ilk günlerinde, USPTO
patentlerin yalnızca maddi dünya
için geçerli olduğunu düşünüyör-
dü [4]. 1960'larda ve 1970'lerde
yargının yazılım patentleri ile ilgili
davalara yaklaşımı bu doğrultuda
oldu. Bu dönemde bilgisayar
programları üzerindeki fikri mül-
kiyet hakları, patentler yerine
'copyright' yasaları çerçevesinde
değerlendirildi [5,6].

'Copyright' yasaları, yazılımın
metinsel ve kısmen maddileşmiş
boyutu ile ilgiliyken patentler yazı-
lımın arkasındaki yaratıcı fikirlerle
ilgileniyor. Aynı fikrin farklı biçim-
de ifade ediliyor olması 'copyright'
yasalarına aykırı değil [8,9].

1981 yılı yazılım patentlerinde bir
dönüm noktası oldu. ABD yargısı
[10]: "*Bir bilgisayar programı tara-
fından kontrol edilen ve maddeyi
fiziksel olarak dönüştüren bir ma-
kine patentlenebilir mi?*" sorusuna
'evet' yanıtını verdi. Ancak, burada
sistemin tamamına bir patent ve-
riliyordu. Bilgisayar programının
kendisi ne bu mahkemede ne de
1990'lara kadar herhangi bir
mahkemede patentlenemedi.
Aslında bu durum da fazla şaşır-
tıcı olmasa gerek. Çünkü yazılım,
1980'lere kadar donanımın bir par-
çası olarak görüldü ve 1990'larda
ise bu durum tersine dönmeye
başladı, yazılım sektörü donanım
sektörünün önüne geçti.

Fakat 1980'lerde yazılımın pa-
tentlenebilirliği üzerine tartışmalar
yazılım endüstrisinin gelişimiyle
hız kazandı. 1992 yılında, yazılım
patentlerini açıklığa kavuşturmak
üzere fiziksel dünyadan alınmış
verileri kontrol eden bilgisayar
programları ile saf matematiksel
algoritmalar arasında bir ayrıma
gidildi [11]. Bu ayrıma göre, sismik
ölçümleri kontrol etmek için geliştiri-
len bir yazılım patentlenebilirken,
onluk düzendeki sayıları ikilik dü-
zene çeviren algoritmalar patentle-
nemez olarak nitelendirildi.

1995 yılına, USPTO, mahkemelerin
verdiği kararları derleyerek yazılım
patentleri kılavuzu oluşturma yo-
luna gitti. Bu başlangıçta, Clinton
yönetimince USPTO'ya atanan
Bruce Lehman'ın rolü büyüktür
[4]. Birçok yazılım şirketi bu süre-
ce karşı çıkarken Microsoft yazılım
patentlerinin en önemli destekçisi
oldu [12]. Bill Gates, 1991'den
bu yana, patentleri, Microsoft'un
monopol konumunu sürdürmesi
için en büyük silah olarak görüyor
[13].

Yazılım patentlerine karşı çıkanla-
rın (hem şirketler hem de yazılım
geliştiren bireyler) sayısı, patent-
lere destek verenlerden çok daha
fazla olmasına rağmen örgütlü bir
karşı koyuş sergilenemedi. Bunun
sonucunda, yazılım patent politika-
larının oluşum süreci, patent lobi-
lerinin inisiyatifiyle, onların çıkarları
doğrultusunda gelişti.

Yazılım patentleri konusunda bir di-
ğer dönüm noktası ise Amazon'un
'Tek-Tık' patenti oldu. Bu patent,
web sitelerinde kullanıcının gerekli
bilgileri sadece bir kere girerek site
içinde dolanımını tanımlıyor [7]. Bu,
teknik olarak oldukça basit. Ama,
Amazon, bu sistemin geliştirilme-
sinde binlerce saat ve milyonlarca
dolar harcadığını iddia etmekte. El-
bette ki bu iddianın arkasında da
Amazon'un olası rakiplerini safdışı
etme isteği yatıyor.

Amazon'un 'Tek-Tık' patenti, benzer patentlerin de önünü açtı. Microsoft da PDA'lar ve mobil telefonlar için 'çift-tık' patentini aldı [14].

Böylece, yazılım patentlerini destekleyen Amerikan şirketleri kendi evlerinde oynadıkları ilk maçı kazanmış oluyordu. Ancak bu şirketleri Avrupa'da zorlu bir rövanş bekliyor.

Avrupa Patent Antlaşması'nın 52. maddesi, matematiksel metotları, iş metotlarını, algoritmaları vs. tamamen patent kanunu kapsamı dışında bırakıyor. Soyut fikirlerin patentlenemeyeceği belirtiliyor [15]. Bu açıdan, 1990 öncesi ABD patent yasasıyla benzer niteliğe sahip. Ancak ABD'nin patent politikalarının oluşumunda patent lobisi nerdeyse tek başına belirleyici olmuşken Avrupa'da bilinçli ve güçlü bir patent karşıtlığı var. Bu nedenle, AB içindeki patent politikalarının oluşum süreci ABD'den farklı bir yol izliyor.

Örneğin, 2000 yılının Ağustos ayında Avrupa Patent Ofisi (EPO), 52. maddede belirtilen tüm sınırlamaları kaldırmak istedi. Ama kamuoyu

tepkisi buna engel oldu. Daha sonra 24 Eylül 2003 tarihinde Avrupa Parlamentosu'ndaki girişimleri de başarısızlıkla sonuçlandı. Parlamento, ABD tarzı patentlemeyi reddetti [16].

Bu açıdan baktığımızda, yazılım patentlerinin geleceğinin taraflar arasındaki mücadeleye ve dengelelere baktığı açık seçik görülüyor.

3- Yazılım Patentleri Savaşı

Yazılım patentleri savaşının en ilginç yanlarından biri patenti destekleyen ya da karşı çıkan tarafların argümanlarının temelinde innovasyon kavramının yatıyor olması.

Patentleri destekleyenler, patentlerin yeni teknolojilerin innovasyonunu teşvik ettiği görüşündeler. Yeni ortaya konan ürün üzerindeki ayrıcalıklı haklar rekabeti teşvik ediyor ve o da innovasyonla sonuçlanıyor[17]. Heckel'e göre de [18], fikri mülkiyet haklarıyla sağlanan ayrıcalıklı haklar yazılım endüstrisinde innovasyon ve gelişim için gerekli.

Muhafifler ise aksini düşünüyorlar. Patentler yazılımda innovasyonu arttırmayacak, tam tersine çıkaracağı mali engellerle yazılımcıların yaratıcılığına zarar verecek diyorlar. Özgür Yazılım Hareketi innovasyon için bilginin paylaşımını gerekli görüyor. Yazılım patentlerinin, kullanıcıya sunulan yazılımların miktarını düşüreceğini de vurguluyorlar[19].

Peki kim doğruyu söylüyor? Bu sorunun yanıtı, bu yazının kapsamı dışında. AB içindeki patent politikasının oluşum süreci, kimin doğruyu söylediğinden çok taraflar arasındaki mücadele tarafından belirleniyor. Fakat sözü kısa bir süre için Bill Gates'e bırakalım[20]:

"[Bizim için] çözüm mümkün olduğunca çok patent almaktır. Gelecekte yeni başlayan ve patent sahibi olmayan bir şirket, büyük şirketlerin keyfi olarak koyduğu fiyatı ödemek zorunda kalacaktır. Bu fiyat yüksek olabilir. Yerleşiklik kazanmış şirketlerin gelecekteki rakiplerini saf dışı etmekte çıkarları vardır."

Bu bölümde öncelikle, AB içinde patentlerin yasama süreci ile ilgili üç ana kurumun (Avrupa Parlamentosu, Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Komisyonu) işleyişi ve birbiri ile ilişkisi incelenecek.

Daha sonra ise bu kurumlar üzerinde önemli etkisi olan EPO'nun, patent lobisinin ve patent karşıtlarının yapısı incelenecek.

3.1 Avrupa Birliği

Patentlerde yasama süreci, Parlamento, Konsey ve Komisyonun ortak karar alma prosedürüyle gerçekleşiyor.

Bu prosedüre göre, Komisyon yasa teklifini Konsey'e ve Parlamento'ya gönderir. Parlamento'nun üç olası yanıtı vardır: kabul, ret ya da düzeltmeler önermek. Konsey de ret ya da kabul oyu çıkabilir. Anlaşmazlık durumunda Komisyon teklifini yeniden

değerlendirir ve yeniden onaya sunar. İkinci turda parlamentoda yapılan oylamada parlamentonun kabul ya da ret vermesi ortak karar verme prosedürünü sonlandırır. İyileştirmeler önermesi ve kurumlar arasında uzlaşmaya ulaşamaması durumunda konsensüs sağlamak amacıyla bir uzlaşma komitesi kurulur [22].

Komisyon'un, Konsey'in ve Parlamento'nun patent tartışmalarındaki konumu nedir? Bunun için 24 Eylül 2003'de başlayan sürece bakmamız yeterli olacaktır. Parlamento, Komisyon tarafından önerilen patent yasasındaki değişikliği kabul etmedi ve ABD tarzı patentlemeye karşı çıktı. Parlamento'nun bu kararındaki ısrarı ise Komisyon'u kızdırdı. Bu kurumların yazılım patentlerine bakışta yapıları belirleyici rol oynadı. Bu kurumların yapılarının anlaşılması şimdiki kadarki ve bundan sonraki sürecin değerlendirilmesinde önemli ipuçları veriyor.

3.1.1 Avrupa Komisyonu

Avrupa Toplulukları Komisyonu olarak da bilinmektedir. AB'de yönetici role sahiptir ve yasa teklifinde bulunabilir. Uluslararası anlaşmalardan sorumludur. Ülkelerin devlet başkanları Komisyon üyelerini belirler, daha sonra da Komisyon üyeleri de beş yıl görev yapacak olan Komisyon başkanını seçer. [26].

Komisyon üyeleri yazılım patentlerini destekliyor. Özellikle, İç Piyasalar Komiseri Fritz Bolkestein, eski yasal çerçevenin yazılım endüstrisini düzenlemek için yeterli olmadığını söylüyor. 1970'lerdeki yasaların yeniden düzenlenmesini istiyor. Bolkestein 23 Eylül 2003 tarihinde Parlamento'da yapılan oylamanın sonucuna da, Parlamento'yu tehdit etmeye kadar varacak boyutlarda büyük tepki gösterdi [23,24,25,26].

Avrupa Patent Ofisi'nin, Komisyon'un politikalarının belirlenmesi yönünde büyük etkisi oluyor [27].

3.1.2 Avrupa Birliği Konseyi

AB üyesi ülkelerin bakanlarından oluşuyor. Anlaşmalarda aksi belirtilmedikçe kararlar nitelikli çoğunluk oyu ile alınıyor. Gerekli görülmesi durumunda ise oybirliğine başvurulabiliyor. Konseyde, ülkelerin oy hakkı eşit değil.

Avrupa Birliği Konseyi tek bir kurum olsa da, gerçekte farklı alt konseylerin bileşiminden oluşmuştur. Her bir konseyde ülkeler farklı bakanlarca temsil ediliyor. Kararlar sektörel toplantılarda ilgili bakanlıkların katılımıyla alınıyor[26]. Fakat bakanlar, genellikle, zamanlarının sınırlı olmasından dolayı bu toplantılara kendi temsilcilerini gönderiyor. Fikri Mülkiyet Hakları için kurulmuş konsey de Avrupa Komisyonu'nun teklifini değerlendirerek üzere sık sık toplanıyor. Ancak, bu konseyin üye profili çıkan kararların tarafsız olmasının pek de olanaklı olmadığını gösteriyor. Ülkelerini temsilen görevlendirilen delegelerin kendi ulusal patent ofisleriyle yakın bağlantısı var[28]. Bu yakın ilişkilerin sonucu olarak da Komisyon'dan çok daha fazla patent destekçisi bir konumda bulunuyorlar. Ancak Fransa ve Belçika temsilcilerinin istisnai durumlarını belirtmek gerekiyor.

3.1.3 Avrupa Parlamentosu

Komisyon'da ve Konsey'de gerçek anlamda bir savaştan bahsetmek olanaksız. Savaş, en azından iki tarafa gereksinim duyar. Ama yukarıda da görüldüğü gibi her iki kurum neredeyse patent ofislerinin birlik içindeki temsilcilik görevini üstleniyor. Esas savaş alanı Avrupa Parlamentosu. Parlamento, ulusal bir parlamentodan daha az hakka sahip. Yasa teklifinde bulunmıyor. Ancak ortak karar alma prosedüründe karar alma yetkisini Konsey'le eşit biçimde paylaşıyor.

Bir diğer deyişle, Parlamento'nun onayı olmadan herhangi bir yasa metni kabul edilemiyor. Yazılım patentlerinde de böyle oldu ve 24 Eylül 2003'de Komisyon'un yasa teklifini kabul etmedi [29]. Bu, patent savaşında önemli bir momentti ve Komisyonu oldukça kızdırdı. Patent lobisinin şimdiki stratejisinde, parlamentoyu yasma sürecinde devre dışı bırakmak önemli bir yer tutuyor [23]. 23 Eylül'deki zaferine rağmen, patent karşıtlarının tam bir zaferinden söz etmek olanaklı değil. Patent lobisinin kendi lehine kullanabileceği yasal boşluklar mevcut. Ortak karar verme prosedürünün henüz ilk turu tamamlandı.

Parlamento üyeleri, doğrudan AB vatandaşlarınca seçiliyor. Bazı ülkelerde Avrupa Parlamentosu üyeleri, kendi parlamentolarının da üyesi oluyor. Bu durum da, parlamentonun üye profilini diğer iki kurumdan daha farklı kılıyor. Ayrıca parlamentonun kararlarında üye ülkelerin kendi ulusal çıkarları kadar siyasi gruplaşmalar da belirleyici rol oynuyor [27]. Örneğin Fransa ve Belçika, yazılım patentlerine karşıyken, İngiltere yazılım patentlerine destek veriyor. Yeşiller ve komünistler yazılım patentlerine karşı çıkarılarken muhafazakarlar ve Hıristiyan Demokratlar patent taraftarları arasında yer alıyor. İstatistikler de görüleceği gibi siyasi kimlikler ulusal kimliklerden daha belirleyici rol oynuyor. [31,32]

3.2 Avrupa Patent Ofisi ve Yazılım Patentlerini Destekleyenler

3.2.1 Avrupa Patent Ofisi

Avrupa Patent Örgütü (EPOrg), Avrupa Patent Antlaşması'na göre kurulmuş ama AB ile yasal bağlantısı olmayan uluslararası bir örgüt. Avrupa Patent Ofisi ise bu örgütün yürütme organı olarak çalışıyor. Avrupa Patent Ofisi misyonunu patentler aracılığıyla

Sıra	Firma	Patent Sayısı
1	IBM (US)	1842
2	CANON KK (JP)	1364
3	SIEMENS AG (DE)	1104
4	SONY CORP (JP)	1069
5	NIPPON ELECTRIC CO (JP)	874
6	FUJITSU LTD (JP)	742
7	TOKYO SHIBAURA ELECTRIC CO (JP)	706
8	MATSUSHITA ELECTRIC IND CO LTD (JP)	626
9	HEWLETT PACKARD CO (US)	504
10	HITACHI LTD (JP)	495
11	AMERICAN TELEPHONE & TELEGRAPH (US)	474
12	SHARP KK (JP)	375
13	EASTMAN KODAK CO (US)	351
14	XEROX CORP (US)	342
15	MITSUBISHI ELECTRIC CORP (JP)	340
16	DIGITAL EQUIPMENT CORP (US)	330
17	PHILIPS NV (NL)	316
18	PHILIPS CORP (US)	299
19	MOTOROLA INC (US)	298
20	ADVANCED MICRO DEVICES INC (US)	252
21	HONDA MOTOR CO LTD (JP)	217
22	FUJI PHOTO FILM CO LTD (JP)	201
23	HUGHES AIRCRAFT CO (US)	198
24	TEXAS INSTRUMENTS INC (US)	174
25	PIONEER ELECTRONIC CORP (JP)	161
26	THOMSON CSF (FR)	154
27	MINNESOTA MINING & MFG (US)	152
28	KONINKL PHILIPS ELECTRONICS NV (NL)	144
29	BOSCH GMBH ROBERT (DE)	138
30	SGS THOMSON MICROELECTRONICS (FR)	137
31	GEN ELECTRIC (US)	128
32	FANUC LTD (JP)	127
33	ERICSSON TELEFON AB L M (SE)	119
34	GRUNDIG EMV (DE)	117
35	NCR CO (US)	113
36	OKI ELECTRIC IND CO LTD (JP)	113
37	ALCATEL NV (NL)	112
38	HONEYWELL INC (US)	112
39	VICTOR COMPANY OF JAPAN (JP)	109
40	SEIKO EPSON CORP (JP)	107
41	WANG LABORATORIES (US)	105
42	SUN MICROSYSTEMS INC (US)	104
43	DU PONT (US)	101
44	BULL SA (FR)	100
45	KONISHIROKU PHOTO IND (JP)	97
46	THOMSON BRANDT GMBH (DE)	97
47	TEKTRONIX INC (US)	95
48	CASIO COMPUTER CO LTD (JP)	94
49	SANYO ELECTRIC CO (JP)	94
50	ANT NACHRICHTENTECH (DE)	90

İlk 50 Toplamı: 16513

Avrupa vatandaşlarının yararına inovasyonu, rekabeti ve ekonomik büyümeyi desteklemek olarak tanımlıyor [33].

Ancak, Avrupa Patent Antlaşması'nın 52. maddesine aykırı hareket ettiğinden, patent karşıtlarınca yasalara aykırı davranmakla suçlanıyor. 1998 yılında enformasyonel yapıdaki buluşların patentlenmesi yönünde önemli adımlar atan Avrupa Patent Ofisi, 2000 yılından sonra 'bilgisayarla yapılan buluşlar' adı altında 30000'den fazla buluşa patent verdi. Bugün bu pratiklerini AB yasaları çerçevesi içinde de meşrulaştırmaya çalışıyorlar. Ama şu anki yasalar bağlamında Avrupa Patent Ofisi'nin bu patentleri yasadışı [34].

Avrupa Patent Ofisi, patent lobisinin uçaklarının kalkıp karşı cepheyi bombaladığı bir üst olarak düşünülebilir. Misyonunu, 'Avrupa vatandaşlarının yararı' olarak tanımlasa da, bunun gerçekliği kuşku. Örneğin, 50 şirket, Patent Ofisi'nin yazılımla ilgili olarak verdiği patentlerden %43'ünü elinde bulunduruyor. İlk 10 şirket ise patentlerin %24'üne sahip. EPO'nun gelirinin verilen patentlerden geldiği düşünülürse, EPO'nun da diğer patent ofisleri gibi büyük oranda hatırı sayılı müşterilerine bağlı olduğu görülüyor [5].

Avrupa Patent Ofisi, geçmişte USPTO'nun ABD'de yaptığını AB içinde gerçekleştirmek istiyor.

3.2.2 Yazılım Patentlerini Destekleyenler

Yazılım patentlerini destekleyen gruplara göre, patent ve 'copyright' kanunları inovasyon güdüsünü artırıyor. Ama inovasyon sürecinde başrol oynayan yazılım geliştiriciler tam tersini düşünmekte. Örneğin, 1994 yılında ABD'deki yazılım geliştiriciler arasında yapılan ankete göre ankete katılanların %79.6'sı patentlere karşıyken sadece %8.2'si

patenlere destek veriyordu. Geriye kalan %12.2 ise kararsız [36]. Eğer o tarihte Amazon'un Tek-tık, Microsoft'un Çift-tık ya da patent korku galerisinin diğer üyelerini görmüş olsalardı karşı çıkanların oranı çok daha yüksek olacaktı [37, 38]. Peki yazılım geliştiriciler patentlere karşıysa, yazılım patentlerini destekleyenler kim? Sorunun yanıtı, 'yazılım patentlerinden en çok kim faydalanacak?' sorusuyla aynı.

En başta, büyük şirketler yazılım patentlerinin en büyük destekçisi olarak göze çarpıyor. Özellikle Microsoft ve IBM bu süreçte önde geliyor.

IBM'in patent bölümü yazılım patentlerinin yasalaşması için büyük çaba gösteriyor. Avrupalı politikacılar üzerinde baskı kurmaya çalışıyorlar. Şu anda EPO tarafından onaylanmış yaklaşık 1000 yazılım patentine sahipler. Eğer yazılım patentleri AB içinde yasalaşırsa, Avrupa'daki yazılım şirketlerini zor günler bekliyor [39].

Ancak IBM'in bu politikası açık kaynak kodlu yazılıma yaklaşımı düşünüldüğünde tutarsızlıklar taşıyor. IBM'in patent hukuku uzmanlarından Kapos bu tutarsızlığı şöyle açıklıyor [39]:

"Eğer kasabada herkes silahlanıyorsa IBM'in en iyi silahları alacağından kimsenin kuşkusu olmasın. Fakat bu bizim silahlanma serbestliğini desteklediğimiz anlamına gelmez."

Diğer yandan Microsoft patent yasalarından çok copyright yasalarıyla başarı kazanmış olsa da, Bill Gates'in sözlerinden de anlaşıldığı üzere monopol konumunu sürdürmek için patentlere gereksinim duyuyor. Hatta Özgür ve Açık Kaynak Kodlu yazılıma karşı yürüttüğü mücadelede en büyük silahı yine yazılım patentleri.

Yazılım patentleri ABD tarafından da yoğun olarak destekleniyor. ABD, kendi sınırları içindeki yasaları diğer ülkelere de dikte ettirmek isterken, bu başta Fransa olmak üzere birçok AB üyesi ülkeyi rahatsız ediyor.

Yazılım patentlerinden çıkarı olan diğer bir grup da patent ofisleri ve patent avukatları. Patent davalarının artması avukatların işlerini, dolayısıyla da gelirini büyük ölçüde arttıracak.

Lobi Faaliyetleri

Yazılım Patentlerini destekleyen çevrelerin temel stratejisi lobi faaliyetleri üzerine kurulu. Kapalı kapılar arasında üst düzey yöneticilerle yapılan görüşmeler oldukça yaygın. IBM ve Microsoft lobi faaliyetlerinin iki önemli aktörü. Bu şirketlerin temsilcileri ekonomik

3.2.3 Yazılım Patentlerine Karşı Çıkanlar

Kimler yazılım patentlerine karşı çıkıyor? Patent karşıtı cephe oldukça geniş. Örneğin IBM ve Microsoft'un aksine Oracle, var olan 'copyright' ve ticari sırları koruma yasalarını patent yasasından daha

uygun görüyor. Oracle, patentlerin innovasyonu arttırmayacağını, çünkü innovasyonun geçmiş bilgi birikimine dayandığını düşünüyor [42].

Fransa, patent karşıtı mücadelede AB içinde lider rolünü üstlenmiş durumda [43].

Ancak yazılım patentlerine karşı en kararlı ve tutarlı muhalefet Özgür ve Açık Kaynak Kodu destekleyen çevrelerden geliyor. Bu muhalefet kitlesel bir harekete dönüşmüş durumda. Aslında bu da dolaylı bir lobi faaliyeti. Farkı, kapalı kapılar ardında yapılan pazarlıklar ve tehditler yerine, kamuoyu baskısıyla yasama sürecini etkilemeye çalışıyor olması. Bu strateji doğal bir tercih olmasının yanında zorunluluk da. Komisyonda ve Konsey'de patent lobisine karşı savaşın çoktan kaybedildiği düşünüldüğünde geriye sadece Avrupa Parlamentosu kalıyor. Parlamento seçimlerinde de yoğun bir faaliyet yürütüldü. Yeşiller'e ve patent karşıtı diğer adaylara destek verildi [44,45].

4- Son Durum

Geçtiğimiz günlerde GNU/Linux kullanıcılarını endişeye düşüren haberler basına yansıdı. Haberde, Linux'un 283 telif ihlal ettiği iddia ediliyordu. Bu ihlallerden 27'si de Microsoft'a aitti. Bunun üzerine Münih, GNU/Linux'a geçişi durdurduğunu duyurdu. Münih'in bu duyurusu Özgür ve Açık

Kaynak Kodlu Yazılım dünyasına bomba gibi düştü. Çünkü Münih, GNU/Linux'a geçiş sürecinde bir ön cephe konumundaydı. Diğer belediyelerce yakından takip ediyor ve örnek alınıyordu. Münih, bir yılı aşkın süre GNU/Linux'u etüt etmişti. Bu karar, diğer belediyelerin geçiş sürecini de yakından etkileyecekti [46].

Ama bu haberden kısa bir süre sonra, Münih, GNU/Linux'a devam kararı aldı. Herşeye rağmen geçiş sürecine devam edeceğini duyurdu [47]. Sadece bu iki haber bile sürecin ne kadar belirsiz olduğunu göstermeye yetiyor.

Microsoft, GNU/Linux'a karşı açtığı savaşta diplomatik ve ekonomik silahlarını kullanmaktan çekinmiyor. Ülkeler, teker teker geziyor, ve duruma göre çeşitli indirimler yapılıyor.

Daha önce bir çok kez Özgür ve Açık Kaynak Kodlu Yazılım'ı desteklediğini açıklayan EMO, bu gelişmelere karşı ne yapabilir?

İktisatçılar, fikri mülkiyet haklarını inovasyon temelinde tartışıyor. Hukukçular ise var olan ve yeniden düzenlenme çalışmaları devam eden yasalar temelinde değerlendirmeler yapıyor. Örneğin, 1-2 Ekim tarihlerinde ODTÜ'de düzenlenen konferansta Fikri Mülkiyet Hakları, bu bağlamda tartışıldı. Ancak iktisatçıların rekabet ve inovasyon, hukukçuların yeni yasalar ve davalar gördüğü yerde, yazılım patentlerinde, yazılım geliştirenler için söz konusu olan **üretim araçlarının** ellerinden alınmak üzere olmasıdır. **EMO'nun tartışmaları biraz da bu yöne çekmesi gerekiyor.**

Elindeki "ucuz" bilgisayarıyla dünyayı sarsan yazılımcılar devri sonlandırılmak isteniyor. Bill Gates'in ve Kapos'un (IBM) şirketlerinin patent politikalarını açıklarken kullandıkları cümleler de bunu destekliyor.

Referanslar

- [1] FFII, US Gov't Promoting Patent Extremism in the European Parliament <http://swpat.ffii.org/papers/eubsa-swp0202/usrep0309/index.en.html>, son erişim 5 Haziran 2004
- [2] Gartner, Europe's Software Patent Law Could Lead to Serious Complications <http://www4.gartner.com/DisplayDocument?id=410659>, son erişim 5 Haziran, 2004
- [3] European Patent Convention, <http://www.european-patent-office.org/legal/epc/e/ma1.html#CVN>, son erişim 5 Haziran, 2004
- [4] Wikipedia, Software Patent, http://en.wikipedia.org/wiki/Software_patents, son erişim 5 Haziran, 2004
- [5] Bessen J., Hunt R. M., AN EMPIRICAL LOOK AT SOFTWARE PATENTS, Federal Reserve System, WORKING PAPER NO. 03-17/R, Mart 2004
- [6] BITLAW, Software Patents Index, <http://www.bitlaw.com/software-patent/index.html>, son erişim 5 Haziran, 2004
- [7] Amazon One-Click Shopping, <http://www-cse.stanford.edu/classes/cs201/projects-99-00/software-patents/amazon.html>, son erişim 5 Haziran, 2004
- [8] Copyrighting Software vs. Patenting Software, <http://www.techtransfer.harvard.edu/SoftwareCvsP.html>, son erişim 5 Haziran, 2004
- [9] IP Law & Practice, <http://www.ipjur.com/01.php3>, son erişim 5 Haziran, 2004
- [10] US Supreme Court Multimedia, Diamond v. Diehr trial between October 14, 1980 and March 3, 1981, <http://www.oyez.org/oyez/resource/case/1538/>, son erişim 5 Haziran, 2004
- [11] IP Justice, <http://www.ipjustice.org/softwarepatents.shtml>, son erişim 5 Haziran, 2004

[12] Kahin, B., First Monday, volume 8, number 3 (March 2003), http://www.firstmonday.dk/issues/issue8_3/kahin/, son erişim 5 Haziran, 2004

[13] Microsoft and Patents, <http://swpat.ffii.org/players/microsoft/index.en.html>, son erişim 5 Haziran, 2004

[14] NewScientist.com, <http://www.newscientist.com/news/news.jsp?id=ns99995072>, son erişim 6 Haziran, 2004

[15] Software Patents in Europe, <http://swpat.ffii.org/log/intro/index.en.html>, son erişim 6 Haziran, 2004

[16] Software Patents: Breakthrough in the European Parliament, 15-10-2003, <http://swpat.ffii.org/news/03/fsfr1010/index.en.html>, son erişim 24 Mayıs, 2004

[17] Morgan, J. V., Chaining Open Source Software: The Case Against Software Patents, May 99, <http://lpf.ai.mit.edu/Patents/chaining-oss.html>, son erişim 5 Haziran, 2004

[18] Heckel, P., Debunking the Software Patent Myths, Communications of the ACM 35.6 (1992)

[19] Patent Reform Is Not Enough, GNU, <http://www.gnu.org/philosophy/patent-reform-is-not-enough.html>, son erişim 4 Haziran, 2004

[20] KAYA, K., INGRAM M., Avrupa'da Yazılım Patentleri Savaşı, <http://e-dergi.emo.org.tr/index.php?yazi=5> 7 Haziran, 2004

[21] CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN COMMUNITY CONTENTS, http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/C_2002325EN.003301.html, son erişim 1 Haziran, 2004

[22] Decision Procedure in the EC Institutions, <http://swpat.ffii.org/papers/eubsa-swpat0202/decid/index.en.html>, son erişim 22 Haziran, 2004

[23] Software Patents: Breakthrough in the European

Parliament, <http://swpat.ffii.org/news/03/fsfr1010/index.en.html>, son erişim 22 Mayıs, 2004

[24] The EuroLinux File on Software Patents, <http://petition.eurolinux.org/reference/law.html>, son erişim 2 Haziran, 2004

[25] Current Situation in Europe, <http://swpat.ffii.org/news/03/situ0923/index.en.html>, son erişim 2 Haziran, 2004

[26] EUROPA, http://europa.eu.int/index_en.htm, son erişim 6 Haziran, 2004

[27] Procedure for the directive proposal on software patents, <http://patents.calui.info/codecisio.en.html>, son erişim 7 Haziran, 2004

[28] Council of the European Union and Software Patents, <http://swpat.ffii.org/players/consilium/index.en.html>, son erişim 7 Haziran, 2004

[29] European Parliament and Software Patents <http://swpat.ffii.org/players/europarl/index.en.html>, son erişim 7 Haziran, 2004

[30] Members of European Parliament ranked by their vote of September 2003, <http://kwiki.ffii.org/ElectPart0405En>, son erişim 6 Haziran, 2004

[31] How did your MEP vote on the Softpat Directive?, <http://beauprez.net/softpat/lobbybase/search.php?region=&country=UK&party=>, son erişim 6 Haziran, 2004

[32] Attitudes of EU MEPs & Groups on Information Infrastructure Issues, <http://kwiki.ffii.org/ElectPart0405En>, son erişim 6 Haziran, 2004

[33] European Patent Office, <http://www.european-patent-office.org/index.en.php>, son erişim 6 Haziran, 2004

[34] European Patent Office: High Above Legality, <http://swpat.ffii.org/players/epo/index.en.html>, last accessed 6 Haziran, 2004

[35] 11 questions on software patentability issues in Europe and the US,

<http://www.debatpublic.net/Members/paigrain/elevenquestions>, son erişim 6 Haziran, 2004

[36] Survey: Software Developers on Patent Law, 12/14/1994, <http://lpf.ai.mit.edu/Whatsnew/survey.html>, son erişim 7 Haziran, 2004

[37] English SWPatent Examples <http://wiki.ael.be/index.php/EnglishSWPatentExamples>, son erişim 7 Haziran, 2004

[38] Software patent Horror Gallery, <http://swpat.ffii.org/vreji/pikta/>, son erişim 7 Haziran, 2004

[39] IBM and Software Patents <http://swpat.ffii.org/players/ibm/index.en.html>, son erişim 1 Haziran, 2004

[40] Microsoft and Patents <http://swpat.ffii.org/players/microsoft/index.en.html>, son erişim 1 Haziran, 2004

[41] Lobbying, <http://en.wikipedia.org/wiki/Lobbying>, son erişim 2 Haziran, 2004

[42] Oracle Corporation - Patent Policy, <http://www.base.com/software-patents/statements/oracle.html>, son erişim 6 Haziran, 2004

[43] Software Patents in France, <http://swpat.ffii.org/players/fr/index.en.html>, son erişim 6 Haziran, 2004

[44] Election Questionnaire Responses, <http://kwiki.ffii.org/ElectPart0405En>, son erişim 8 Haziran, 2004

[45] EU votes through software patent changes, <http://news.zdnet.co.uk/business/legal/0,39020651,39155028,00.htm>, son erişim 8 Haziran, 2004.

[46] Münih Linux'ta geri adım attı, <http://www.ntvmsnbc.com/news/281118.asp>, son erişim 10 Ekim, 2004

[47] Münih Linux'la devam dedi, <http://www.ntvmsnbc.com/news/282429.asp?Om=T247>, son erişim 10 Ekim, 2004